

**בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק**

בג"ץ 5604/19
בג"ץ 6061/19
בג"ץ 6651/19

התנועה לטוהר המידות

באמצעות ב"כ, עו"ד אביה אלף, עו"ד בעז ארד
ועו"ד עומר מקייס
רח' רמב"ן 32 ירושלים
טלפון: 02-5662211; פקס: 02-5666222

העותרת בבג"ץ 5604/19 ובג"ץ 6651/19

התנועה למען איכות השלטון

באמצעות ב"כ, עו"ד אליעד שרגא, עו"ד תומר נאור,
עו"ד זהר אלטמן-רפאל ועו"ד אלון ספיר
רח' יפו 208 ירושלים
טלפון: 02-5000073; פקס: 02-5000076

העותרת בבג"ץ 6061/19

נ ג ד

1. ראש הממשלה מר בנימין נתניהו

באמצעות ב"כ, עו"ד יוסי כהן
רח' קלישר 17 תל אביב-יפו
טל: 03-5168484; פקס: 03-5166066

המשיב 1 לכל העתירות

2. היועץ המשפטי לממשלה

באמצעות פרקליטות המדינה
רח' צלאח א דין 29 ירושלים
טלפון: 02-6466590; פקס: 02-6467011

המשיב 2 בבג"ץ 5064/19 ובבג"ץ 6651/19
והמשיב 4 בבג"ץ 6061/19

3. מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור

**4. הוועדה למתן היתרים לפי פרק ד' להודעה בדבר
הכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני
שרים, התשס"ג-2003**

באמצעות ב"כ, עו"ד אוריאל פרינץ
ממשרד ש. הורוביץ ושות'
רח' אחד העם 31 ת"א-יפו
טל: 03-5670700; פקס: 03-5660974

המשיבים 3-4 בבג"ץ 5064/19 ובבג"ץ
6651/19 והמשיבים 2-3 בבג"ץ 6061/19

5. היועצת המשפטית למשרד ראש הממשלה

6. מנהל הכספים במשרד ראש הממשלה
באמצעות פרקליטות המדינה
רח' צלאח א דין 29 ירושלים
טלפון: 02-6466590; פקס: 02-6467011

המשיבים 5-6 בבג"ץ 6061/19

7. מר נתן מיליקובסקי

המשיב 7 בבג"ץ 6061/19

8. מר ספנסר פרטרידג'

המשיב 8 בבג"ץ 6061/19
והמשיב 5 בבג"ץ 6651/19

הודעה מעדכנת מטעם המדינה

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד, מתכבדים המשיבים המיוצגים על-ידי פרקליטות המדינה בהליכים אלה (המשיבים 2, 5 ו-6) להגיש הודעה מטעמם, בהמשך להודעה המעדכנת מטעם מבקר המדינה וועדת ההיתרים מיום 9.7.20 (להלן: **הודעת הוועדה**).

1. נזכיר כי הסעדים שהתבקשו בעתירות נחלקו לשניים:

עניינה של העתירה בבג"ץ 5604/19 בדרישת העותרת כי המשיב 1, מר נתניהו, "ישיב לבן דודו, מר נתן מיליקובסקי, או יפקיד בידי אוצר המדינה, סך של שלוש מאות אלף דולר של ארה"ב [...] אשר המשיב 1 קיבל ללא היתר כדין ממר מיליקובסקי הנ"ל, וכן להשיב למר ספנסר פרטרידג' או לשלם לאוצר המדינה את שווי החליפות אשר קיבלת במתנה וללא היתר כדין ממר פרטרידג' הנ"ל". עוד מבקשת העותרת בעתירה זאת, כי היועץ המשפטי לממשלה יורה למשיב 1 לעשות כאמור, וכן יורה על פתיחה בחקירה פלילית נגד המשיב 1 בגין העובדות המפורטות בעתירה. עוד התבקש מבקר המדינה להורות על קיום הנחיות הוועדה למתן היתרים בהחלטתה מיום 20.2.19.

שלושת ראשיה הראשונים של העתירה בבג"ץ 6061/19, חופפים לסעדים המבוקשים בבג"ץ 5604/19. בצד האמור, מבקשת העותרת בבג"ץ 6061/19 – התנועה למען איכות השלטון – גם כי בית המשפט הנכבד יורה למבקר המדינה לשוב בו מהחלטתו לאשר למשיב 1 לקבל הלוואה למימון הוצאותיו המשפטיות ממר ספנסר פרטרידג'. זאת, בין היתר, משום שלטענתה הוועדה למתן היתרים היא הגוף המוסמך לדון בעניין זה; משום שלא הוצג מנגנון מוגדר להחזרת הלוואה באופן מפקח. עניינה של העתירה בבג"ץ 6651/19 עוסק אף הוא בבקשת המשיב 1 לאשר לו קבלת הלוואה מאת מר ספנסר פרטרידג'. מיקודה של עתירה זו, החופפת לסעדים 4-8 בבג"ץ 6061/19, הוא בדרישת העותרת כי אישור הלוואה כאמור צריך להיעשות על-ידי הוועדה למתן היתרים ולא על-ידי אף גורם אחר.

2. ביום 12.5.20 התקיים דיון בעתירות, שבסיומו – ובשים לב לכך שהוועדה עדכנה כי במועד סמוך צפוי להתקיים דיון בבקשת ב"כ המשיב 1 למתן היתר לסיוע במימון הוצאותיו המשפטיות – ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד כדלקמן:

"בשלב זה אנו מורים כי המשיבים 3 ו-4 בבג"ץ 5604/19 יגישו הודעה מעדכנת בתוך שבעה ימים מיום שתתקבל החלטת המשיבה 4 בסוגיות העומדות לדיון בפניה כיום. יתר הצדדים יוכלו להתייחס לאמור בהודעת העדכון בתוך 14 ימים נוספים, ולאחר מכן יוחלט על המשך הטיפול בעתירות."

3. בהמשך לדיון שהתקיים בפניה, פנתה הוועדה ביום 17.5.20 אל היועץ המשפטי לממשלה, בהתייחס לבקשת ראש הממשלה לקבל היתר לקבלת מימון ייצוגי המשפטי, מחברו ספנסר פרטרידג'. כעולה מהחלטת הוועדה מיום 25.2.20, מדובר בסכום של לא פחות מ-10 מיליון ש"ח (הסכום לא צוין בפנייה הכתובה של ב"כ המשיב 1 אל הוועדה).

לכך השיב היועץ המשפטי לממשלה, כי בשים לב לנסיבות העניין, ובשים לב לסכום החרגי שבו מדובר, לא נסתרת החזקה שלפיה טובת ההנאה ניתנת לראש הממשלה "באשר הוא עובד ציבור". עוד הובהר כי הדברים מקבלים משנה תוקף בראי אופי הקשר בינו לבין מר פרטרידג', כפי שתואר ע"י ועדת ההיתרים בהחלטה מיום 20.2.19.

על כן, לא ניתן לקבוע כי קבלת סכום זה על ידי ראש הממשלה מצד מר פרטרידג' אינה משום מתנה הניתנת לו באשר הוא עובד ציבור.

בשים לב לשאלת הוועדה בנוגע לסוגיית ניגוד עניינים, השיב היועץ המשפטי לממשלה כי עניין זה נובע מלכתחילה מאופי יחסייהם, ולכן הסדר ניגוד העניינים נדרש גם ללא קשר לשאלת קבלת הכסף לצורך מימון הוצאות ההגנה המשפטית; וכי הסדר זה אינו דורש שינוי מהותי בגין העובדה שפרטרידג' צוין כעד תביעה בכתב האישום שהוגש נגד ראש הממשלה.

צילום מכתב היועץ המשפטי לממשלה מיום 30.6.20 צורף כנספח 2 להודעת הוועדה.

4. לנוכח האמור, הודיעה הוועדה לב"כ ראש הממשלה, כי לנוכח האיסור הקבוע בתחולת חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979, כמפורט במכתב היועץ המשפטי לממשלה, הוועדה אינה יכולה לדון ולהכריע בבקשת ראש הממשלה לקבלת מימון עבור הגנתו המשפטית ממר פרטרידג'.

צילום מכתב הוועדה מיום 2.7.20 צורף כנספח 3 להודעת הוועדה.

5. בשים לב לטעמים שפורטו במכתב מיום 30.6.20, סבור היועץ המשפטי לממשלה כי קביעת הוועדה בהקשר זה בדין יסודה.

6. נתייחס עתה ליתר ראשי הודעת העדכון של הוועדה והחלטותיה, בהתאם לסדר שאליו התייחסו משיבי המדינה לדברים בתגובה המקדמית לעתירות.

השבת \$300,000 שהתקבלו ממר מיליקובסקי (א)

7. כפי שצוין בהודעת העדכון, הוועדה דנה בבקשת באי-כוחו של ראש הממשלה לקבלת הבהרה בעניין החזרת הכספים שקיבל ראש הממשלה ממר מיליקובסקי. השבת כספים אלה עומדים במוקד העתירות שבכותרת, כמפורט בראשית הדברים.
8. בהחלטת הוועדה מיום 2.7.20 צוין, כי "באי כוח ראש הממשלה טענו, כי סך הכספים שקיבל ראש הממשלה מבן דודו לא עלה על סך של 30,000 דולר. באי כוח ראה"מ התחייבו בפנינו כי סכום זה יוחזר מיידי – כפי החלטת הוועדה". לצד זאת, הובהר עוד כי "באי כוח רה"מ טענו בפנינו כי יתרת הסכום, בסך של 270,000 דולר (מאתיים ושבעים אלף דולר), שימש להגנתה ולייצוגה של גב' שרה נתניהו, בתיק המכונה "תיק המעונות"."
- הוועדה קבעה בהחלטתה, כי היא מקבלת טענה עובדתית זו, שנתמכה באישור החתום על-ידי עו"ד יחיאל וינרוט. בהמשך לכך, הוסיפה הוועדה וקבעה כי "גב' נתניהו איננה חברת ממשלה ועל כן כלל 6 ל"כללי אשר" אינו חל עליה. לכן מצאנו כי על ראש הממשלה להחזיר סכום של 110,000 ש"ח (מאה ועשרה אלף ש"ח), אשר שימש להגנתו המשפטית, למשלם". עוד צוין, כי אישור בדבר השבת התשלום בסך של 110,000 ₪ יועבר לעיון מבקר המדינה בתוך 30 יום.
9. בכל הנוגע לסכום ששולם לפי הנטען לסיוע בהגנתה המשפטית של רעיית ראש הממשלה (270,000 אלף דולר), נבקש להבהיר, כי במקרה מסוג המקרה דנן, נכון היה כי הוועדה תבחן תחילה אם לגוף הדברים מדובר בטובת הנאה הניתנת למעשה לראש הממשלה עצמו, לפי סעיף 6 לכללי ועדת אשר, ולפיכך אם יש צורך במתן ההיתר לפי סעיף 19 לכללים.
10. אמנם, סעיף 6(3)(א) לכללי ועדת אשר קובע כי "שר לא יקבל שכר או טובת הנאה, זולת שכרו שמשלמת לו המדינה", אך אין פירושו של דבר שרק טובת הנאה הניתנת במישרין לשר, ובענייננו – ראש הממשלה – היא כזאת הטעונה היתר. **לא מן הנמנע כי טובת הנאה הניתנת לבן זוגו של שר, או אדם אחר הסמוך על שולחנו, יכול שתהיה כזאת אשר במהותה היא טובת הנאה הניתנת לשר.** לשיטת היועץ המשפטי לממשלה, פרשנות מצמצמת מדי של סעיף זה עלולה להוביל במקרים מסוימים לעקיפה של כללי אשר, על הרציונאלים החשובים שעומדים בבסיסם, בדרך של קבלת טובות הנאה על-ידי קרובי השר, אשר ממנה נהנה במישרין או בעקיפין השר עצמו כחלק ממשק הבית המשותף, וזאת מבלי שהדבר יהיה כפוף לאישור הוועדה שהוסמכה לפי סעיף 19 לכללים "לסרב למתן היתר, לתתו או לתתו בתנאים, אם הדבר נראה לה מוצדק בנסיבות המקרה ותקין מבחינה ציבורית". בהקשר זה נזכיר, כי סעיף 10 לכללי אשר, העוסקים בהצהרה השנתית, מתייחסים לא רק לשר עצמו אלא גם להכנסות של השר ובני משפחתו.

11. היה ותמצא הוועדה כי בנסיבות העניין חל סעיף 6 לכללי ועדת אשר, יהיה עליה להפעיל את שיקול הדעת הנדרש לצורך קבלת היתר לפי סעיף 19 לכללים. ויובהר, אין בכך משום נקיטת עמדה בשאלת מתן ההיתר לגופה, ועניין זה מסור לשיקול דעתה הרחב של הוועדה, בהתאם לסמכותה לפי הכללים.

(ב) השבת שווי החליפות והסיגרים שהתקבלו ממר פרטרידג'

12. בכל הנוגע לחליפות או שווין, שאותן נדרש ראש הממשלה להחזיר על פי החלטת ועדת ההיתרים מיום 20.2.19, ציינה הוועדה בהחלטתה מיום 2.7.20 כי הוטל על היועצת המשפטית של משרד רה"מ ועל חשב המשרד לטפל בנושא לשם קביעת מספר החליפות שהתקבלו במתנה ושווין; והסדרת נושא התשלום להנחת דעתם ועל פי לוח זמנים שיקבעו. משכך, כך נקבע, אין עוד צורך בהחלטה של ועדת ההיתרים בנושא.

13. בעניין אחרון זה, יעדכנו המשיבים, כי היועצת המשפטית למשרד רה"מ וחשב המשרד פנו לב"כ ראש הממשלה ביום 19.7.20 – בהמשך לפניות הקודמות שצוינו בתגובה המקדמית, בבקשה לקבלת התייחסות לעניין הערכת השווי של החליפות והסיגרים שקיבל ראש הממשלה, לצורך קיום החלטת הוועדה.

צילום המכתב מיום 19.7.20 מצורף ומסומן מש/1.

(ג) הסעדים המתייחסים לאישור ההלוואה מפרטרידג'

10. בהקשר זה, אין ליועץ המשפטי לממשלה להוסיף על האמור בתגובה המקדמית מיום 5.11.19.

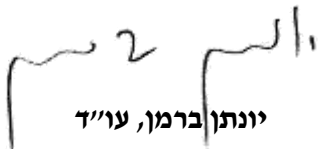
11. כפי שצוין בתגובה המקדמית, סעד זה מכוון כלפי מבקר המדינה, אשר הוביל את הטיפול בנושא והחלטתו היא שנתקפת בעתירה. עוד הובהר בתגובה המקדמית, כי מעורבותו של היועץ המשפטי לממשלה בעניין זה התמקדה בשאלה הנלווית של בחינת קיומו של ניגוד עניינים פוטנציאלי והצורך בקביעת הסדר ניגוד עניינים בלבד, כפי שהתבקש על ידי מבקר המדינה במכתבו, וכן כפי שנדרש מכוח סעיף 7 לכללי אשר, וכי הוא לא נדרש לעניין טרם קבלת ההחלטה על ידי מבקר המדינה.

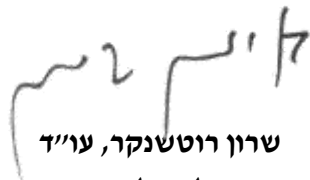
12. בהקשר אחרון זה, נציין כי במסגרת ההתכתבות שנוהלה מול ועדת ההיתרים, כפי שצוין לעיל, ניתנה התייחסות משלימה מטעם היועץ המשפטי לממשלה בכל הנוגע לשאלת הסדר ניגוד העניינים שנקבע בין מר פרטרידג' לבין ראש הממשלה, ואשר נזכר בסעיף 28 לתגובה המקדמית.

13. בעניין זה הבהיר היועץ המשפטי לממשלה כי הסדר ניגוד העניינים שנקבע כאמור, נובע מלכתחילה מאופי יחסיהם של ראש הממשלה ומר פרטרידג', ולכן הוא נדרש ללא קשר לשאלת סיועו של מר פרטרידג' במימון הוצאות הגנתו המשפטית של ראש הממשלה. עוד הובהר, כי הסדר זה, שכבר נערך זה מכבר, אינו דורש שינוי מהותי בגין העובדה שפרטרידג' צוין כעד תביעה בכתב האישום שהוגש נגד ראש הממשלה.

היום, ה' באב תש"ף

26 ביולי 2020

 יונתן ברמן, עו"ד
 סגן בכיר במחלקת הבג"צים
 בפרקליטות המדינה

 שרון רוטשנקר, עו"ד
 סגנית מנהל מחלקת הבג"צים
 בפרקליטות המדינה